

ROMAN

BIBLIOTEKA

854-31

P 31

RAQ PASKAL

LIQENI I VDEKJES

85H-31

P 31

Raq Paskal

LIQENI I VDEKJES

Roman

SHTEPI BOTUESE "MENDIMI I LIRE"
BERAT 2001

Konsulente: Frida Paskal
Piktor: Raq Paskal

S'mund ta fsheh; një zë dilte mbi të tjerët
nga turma, e më përkëdhelte shpirtin:
"Raq Paskali i futi plevitin liqenit, e
jo liqeni Raq Paskalit".

Faqe ditari

Ditën e një nëntorit, e fillova me zgjimin në ora pesë. Në ora gjashtë pa çerek, nisa vrapimin bashkë me Arturin. Djali im gjashtëvjeçar është forcuar mjaft. Reziston shumë dhe as që e lodh fare rruga tre kilometra, vajtje-ardhje, për në Liçenin e Viroit. U lamë në ujin e ftohtë, me disa zhytje e kërcime, dhe u fshimë me peshqirët kokërrzorë, në të gjithë trupin. Ky fërkim, ishte njëkohësisht vetmasazh. Muskujt u skuqën nga hiperemia. Kthimin e bëmë me vrap e me ndalesa, me zhonglerime gjylesh në ecje. Dy i mbaja unë dhe një Arturi. Marshimi dhe vrapimi me pesha, është shkallë e lartë përgatitjeje. Në ora shtatë, unë duhej të isha në punë. Zooveterinaria ka patur shumë probleme në ato kohë.

Pasdite, sa kishte dritë diellore, pikturova. Në mbrëmje, rifilluam stërvitjen në palestër. Akrobatëve u kisha dhënë leje të çlodheshin. Gushti ishte muaji i sukseseve të mëdha. Dhamë premierën e cirkut. Kisha aktivizuar tridhjetë e pesë akrobatë. Vetëm tre profesionistë.

Arturi punoi shkëlqyeshëm në peshëngritje. Nga data dy, deri në katërbëdhjetë nëntor, Ditarin nuk e kam plotësuar, nga rutina e përditshme e jetës. Kam shkruar fjalët: I njëjti rregull ditor.

15. 11. 1968. Mbrëmë, datë 14 nëntor, Mikeli u sëmur rëndë, me temperaturë 40°C. E hiqte bark, dobësi, iu tha buza, e u bë qull në djersë. Në shtëpi, nuk na u ndodh asgjë për t'i vënë në gojë. Shtëpia ishte bosh. Dollapi i bukës i varfër, vetëm me gjysmë buke gur e fortë dhe gjysmë shishe vaj kikiriku. Një lugë sheqer nuk ndodhej. Të mërzhitur e të tronditur për shëndetin e djalit, dërguam Arturin dhe Djanën, nga Hazmurati, në Palorto, te nëna ime Poli. As ajo nuk kishte gjë për të dhënë.

Arturi shtatë vjeçar, vrapoi sërish në lagjen Meçite, te vjehri im Mehmet Drasa. Ai na dërgoi dy kokrra portokalle, që i këput nga pema, që ka mbjellur vetë në oborr. Edhe pse nuk zhvillohet si në bregdet, kokrrat gjysmë të verdha, gjysmë të gjelbërta, i njomën gojën foshnjës, me lëngun e thartë. I dhamë një aspirinë dhe e mbuluam rëndë. Ai djersiti shumë. Frida i fshinte djersët pandërprerje në kokë, gjoks e shpinë. Temperatura zbriti në 38°C. Frida i bëri roje tërë natën. Kur djali flinte si qengj e u përmirësua, oh sa shumë u lumturuam.

16. 11. 1968. Bën ftohtë. Bie shi i imët që të than fytyrën. Më pengon të kryej vrapimin e mëngjesit gjer në Virua. Ndërprerja e gjimnastikës, më jep pasoja: shtimin e peshës, dhjamosjen e zemrës, veshkave, rritjen e barkut dhe vitheve, një deformim të trupit. Gjithë ditën në punë.

Pasdreke pikturova në palestër, por bënte shumë ftohtë. Pa zjarr, në ambjente plot lagështi të mureve, që kullojnë ujëra nga çatia e prishur. E kush çan kokën sot, të meremetojë kishat e xhamitë. E pashë që mu thanë duart, këmbët, trupi i tërë, ndaj fillova stërvitjen me shtangë, bashkë me Arturin.

17. 11. 1968. Bëra përpjekje, që cirku të filmohej për televizion. Përgjegjësi i televizionit nuk pranoi, sepse tani për tani, nuk janë të predispozuar. Në mëngjes, operova me sukses qenin e Leonidha Llabros, përgjegjësit të shtypshkronjës. Qeni kishte çarë barkun në gjueti. Në darkë, dhamë cirk në Pallatin e Pionierit.

18.11.1968. Mora rrogën e pesëmbëdhjetëditshit, 4300 lekë. Me gjithë kompesimet, 500 lekë. Nga këto: 1000 lekë për këpucët e mia, 1000 lekë blemë patinat e Mikelit, plus mushama, çorape dhe 1000 lekë ushqime. 1000 lekë, ia dhamë mama Polit, se ia kishim borxh. Me kaq, rroga mbaroi që sot.

Pasdreke, në palestër, bëme stërvitje të fortë.

19.11.1968. Përgatitje e përgjithshme, lexime, shkrime. Pasdreke, pikturë ordinere në seri, për t'i shitur dhe kompesuar pagat. Në ora katër e gjysmë pasdite, mbarova stërvitjen me akrobatët, në Pallatin e Pionierit.

Sonte në lajme, T.V.SH.-ja më nxori në ekran, duke bërë cirk. Në darkë, unë, Frida, Arturi, shkuam vizitë te prindërit e mi në Palorto. Kisha blerë gjysmë litër raki, dhe një kilogram peshk. Bëmë bisedë të ëmbël. Ishin të gjithë vëllezërit, motra, e fëmijët e mi. Unë iu fola për peripecitë

e Kristofor Kolombit. Ata mbetën të mahnitur, nga përshkrimi im historik. Ato ditë, nisa të mësoj një numër të ri cirku. Fillova stërvitjen me shtiza e shigjeta, gjatë gjithë dimrit. Arrita të gjuaj nga fundi i palestrës; nga korridori, gjer te tabela, plot dhjetë metra. Tabela ishte një trung peme, i prerë si kulaç. Në qendër, kisha vendosur një rreth me diametër njëzetë centimetra. Shtizën e hodha në qendër, si dhe tri shigjeta, me harkun e çeliktë që kisha përgatitur.

Të nesërmen, u bëra trajnim arinjve. Arusha Mira, rrinte e ulur në karrige me komandën time; ndërsa arusha Zana, rrinte shtrirë.

Arturi po përparon mirë në mundje, cirk, peshëngritje, krahas shkollës.

20.11.1968. Sigurova abonimet në të gjitha organet e shtypit për cirkun, me qëllim që të zhvilloheshn akrobatët dhe mundësit e mi nga intelekti. Në ora tre pasdite, cirku dhe estrada, u nisën për në Përmet. Rruga e asfaltuar, na dha mundësi që autobusi të ecte pa u tronditur, për të parë me interes Grykën e Mezhgoranit, edhe pse binte shi i parreshtur.

Mbërritëm drejt e në skenë. Shfaqja u prit ftohtë nga vendasit. Në darkë hëngrëm rëndë, po gjëra pa mish. Fjetja u bë në turizëm e shkëlqyer, me njëqind lekë krevati. Perdet ishin luksoze, krevatët dhe kaloriferët. Paradite bëmë shëtitje, dhe përsëri shfaqje.

Përmetarët, më vështronin me vëmendje dhe të habitur. Ata kishin katër vjet pa më parë, qysh kur ika më nëntë korrik të vitit 1964, me trap nëpër Vjosë. Ata më përshëndetnin me respekt dhe kujtonin "lundërtarin" e

madh të Vjosës”.

Bëra një vizitë në varrezat e dëshmorëve. I kishin punuar mirë. Pashë me vëmendje skulpturën e Odise Paskalit: “Vdekja e partizanit”. E studiova për një orë rresht, atë kompozim të bukur. Varrezat matanë urës së Vjosës, ishin rrethuar me pisha. Bisedova me rojen e varrezavë, i cili po dridhte një cigare nga duhani i vet.

Para se të jepnim shfaqjen e darkës, në skenë, shkova në stallat e kuajve të repartit ushtarak në juglindje të periferisë. Aty kisha shpurë pelën time të cirkut, për të bërë dashuri seksi, me një hamshor, gjak arab. Përmeti kishte fermë ushtarake, për shtimin e kuajve të ushtrisë.

Mëzen e bukur të cirkut, nuk e pashë më. Pyeta, por askush nuk më tha të vërtetën. Pasi këmbëngula, takova veterinerin ushtarak, që drejtonte ato punë. Ai kishte respekt për mua. Unë tek ai kuptova mungesa në kulturën jashtëprofesionale.

Leonorën e cirkut, e kishin dërguar së toku me kuajt hergjele, në kullotat verore të malit Postenan. Mëzja tre vjeçe arabe, e destinuar të vrapojë në fusha, lëndina, apo në shkretëtirat e Arabisë, nuk mundi t’i rezistonte rripave, përrenjve, gërxeve të thepisura e humnerave të Postenanit. Ajo kishte rrëshqitur mbi një shkëmb, dhe kishte nxjerrë artikulationin: kokso - femoral. Barinjte, nuk mund ta zbrisnin që andej. E kishin lënë të vuante, pa ushqim, e pa ujë, derisa dha shpirt e torturuar, derisa e përpiu vdekja e zezë.

I brengosur u ktheva në skenën e Përmetit. Në darkë, Pallati i Kulturës ngritur buzë Vjosës, u mbush plotpërplot. Njerëzit nuk gjenin bileta, hynë edhe me forcë. Suksesi

ishite i madh. Më sollën lulc në skenë. Ato mi dhuroi një vajzë e re. Edhe akrobatëve të mi, u dhuruan lule pionierët.

Në ora tetë të mbrëmjes, i hipëm makinës, e në nëntë e gjysmë, mbërritëm në Gjirokastër. Na pritën me mall. Kishin ardhur dhe mysafirë, e kjo bëri që të flinim keq. Ishim ngushtë. Banesa jonë, ishte një dhomë dhe një kuzhinë e vogël. Na mungonin dhe shtresat e mbulesat. Varfëria ishte sheshit.

Në mëngjes, u ngrita i përgjumur, me kokëdhimbje e qafë të përdredhur.

21.11.1968. Puna vazhdon me rritëm. Ca pikturë e ca stërvipte. Paspdreke, në çastin që po ngrija pesha, më filloi një dhimbje shumë e madhe në zemër.

22.11.1968. Dhimbje e fortë në zemër, në të njëjtën orë (18^{oo}), sapo çova 87 kg, në momentin që nisa stërvitjen. Më pas, çova 100 kg, me duar mbi kokë. Dhimbja u bë edhe më e fortë nga shtatë pa çerek, deri në shtatë e çerek. Në palestër isha vetëm me Arturin, djali im besnik. Pak më parë, ishte dhe vëllai im i vogël, Xhovani. Më pa që isha keq, e as pyeti fare ciniku. Doli jashtë për qejfin e tij, së bashku me Ilen, dhe një ushtar, që kishte ardhur t'i takonte, duke më lënë në një gjendje shumë të rëndë. Hoqa tutat dhe u veshu me kujdes. Vendosa të eci ngadalë, në drejtim të prindërve në Palorto. Sa kalova gjimnazin, diku pranë furrës së pjekjes, më kaloi dhimbja e tmerrshme, që me detyronte mos të merrja dot frymë. Arturi më mbante krahun, me doçkën e tij e me pyeste: "babi, a të dhemb shumë zemra"? Unë pas një hopi i dhashë përgjigje, me